

Eila Jansson (Hanelius) 1931–2025 **Suunnistuksen ensimmäinen Pohjoismaiden mestari**

Suomen naissuunnistajien ensimmäisiin huippuihin lukeutunut Eila Jansson os. Hanelius kuoli Essungassa Ruotsissa 8.1.2025. Hän oli 94-vuotias, syntynyt 17. helmikuuta 1931 Tuusulassa.

Eila Jansson (os. Hanelius) oli maatilan tytär Tuusulan Vanhankylästä. Maatilan miljöö ympäristöineen muovasi hänen harrastuksiaan: tilan askareiden lisäksi hän liikkui luonnossa jalan, hiihtäen ja ratsain. Pyöräily oli myös päivittäistä rutiinia.

Koulun jälkeen hän siirtyi työelämään – ei kuitenkaan maatilan emännäksi, vaan naapurikylään Järvenpäähän tehtaan konttoriin. Järvenpään Matto- ja Plyyshitehtaan konttorissa vierähtikin toistakymmentä vuotta. Tästä syystä häntä tituleerattiin lehdissä ”Järvenpään konttoristina”. Hän oli kuitenkin koko Suomessa oloaikansa kirjoilla Tuusulassa, vaikka asui ajoittain Järvenpään keskustassa seurakaverinsa kotona.

Urheilu tuli Eilan elämään jo 1940-luvun lopulla. Lajina oli ratsastus, mikä sopi hyvin maatilan tytölle. Hän kilpaili jo nuorena tyttönä Tuusulan Ratsastajien riveissä. Ratsastuksen muodot vaihtelivat, ja mukana oli myös kokeiluluonteisia lajeja – kuten ratsastussuunnistus. Vaikka tämä jäi lyhytaikaiseksi kokeiluksi, siitä syttyi kipinä, joka johti Eilan suunnistuksen pariin. Retkeilykerhossa vuonna 1951 hän tutustui Järvenpään Palon suunnistajien vetäjään Pentti Putkoseen ja pyysi häntä opettamaan lajin saloja. Eila oppi nopeasti, ja kun Palossa oli muitakin naispuolisia suunnistajia, kilpasuunnistus vei hänet mukanaan.

Eila alkoi käydä kilparasteilla jo vuonna 1951. Suunnistukselle tyypilliseen tapaan menestys oli aluksi vaihtelevaa, mutta varsin nopeasti hän alkoi saavuttaa myös karkisijoituksia kansallisen tason kisoissa. Tuohon aikaan Venlojen juoksu oli Suomen mestaruuskilpailujen ohella tärkein naissuunnistajien kansallinen koitos. Eilan debyytti Venlojen juoksussa tapahtui vuonna 1953 Utissa, ja tuloksena oli komeasti kolmas sija.

Kyse ei ollut onnenkantamoisesta. Seuraavana vuonna sijoitukset paranivat entisestään, ja vuonna 1955 Eila oli valmis nousemaan aivan terävimpään kärkeen. Suomen mestaruus heltisi Kytäjän vaativissa maastoissa lähes 14 minuutin erolla seuraavaan. Tämän myötä hän lunasti paikan suunnistuksen ensimmäisiin Pohjoismaisiin mestaruuskilpailuihin, jotka käytiin Ruotsissa, Norrköpingin metsissä 9.10.1955. Kyseessä olivat ensimmäiset kansainvälisen tason mestaruuskilpailut suunnistuksessa – ja sellaisina ne säilyivät aina vuoteen 1962 asti.

Naisten sarjassa ennakkosuosikkeina pidettiin ruotsalaisia, jotka kilpailivat kotimaassaan ja heille tutun tyyllisillä kartoillaan. Kilpailut alkoivat varhain aamulla klo 7.31. Eila suunnisti lähes virheettömän suorituksen ja saapui maaliin ensimmäisten joukossa, aluksi suurempaa huomiota herättämättä. Väliajat kuitenkin osoittivat, että hän oli koko ajan kärjessä. Myös loppuaika kesti Ruotsin suurinta valttia Siri Lundqvistia vastaan. Näin Eila Haneliuksesta tuli suunnistushistorian ensimmäinen virallinen pohjoismaiden mestari.

Saavutus sai merkittävää huomiota suunnistusväen ja urheilulehdistön piirissä, ja Eilaa palkittiin syksyn mittaan monin tavoin – muun muassa nimeämällä hänet vuoden parhaaksi

9.6.2025 /SA
Muistokirjoitus

naissuunnistajaksi. Seuraavaa suomalaisnaista, joka voitti pohjoismaisen mestaruuden, saatiin odottaa 22 vuotta: vuonna 1977 Outi Borgenström suunnisti kultaa Joensuun PM-kisoissa.

Eilan ura ei suinkaan päättynyt PM-yllätykseen. Hän vakiinnutti asemansa yhtenä maamme kärkeisuunnistajista ja menestyi myös kansainvälisissä kilpailuissa. Meriitteihin kuuluu kaksi Suomi-Ruotsi-maaotteluvoittoa, neljä henkilökohtaista Suomen mestaruutta, kaksi Venlojen juoksun voittoa ja kolme mitalisijaa. Lisäksi hän ankkuroi Järvenpään Palon joukkueen kaksi SM-viestivoittoa ja kolme muuta viestimitalia. Hänet valittiin vuoden parhaaksi naissuunnistajaksi peräti kuusi kertaa vuosina 1955-1961.

Eilan tähtäimessä oli uran huipennus Längelmäellä vuonna 1961 pidetyissä PM-kilpailuissa. Hänellä oli siihen realistiset mahdollisuudet. Hän pystyi parhaimmillaan olemaan ylivoimainen kilpailuissa sekä taidollisesti että fyysisesti, kuten nähtiin Suomen PM-katsastuksissa. Varsinainen kilpailu alkoi samoissa merkeissä, ja hän johti selvästi vielä runsaat kaksi kilometriä ennen maalia. Lopussa alkoi vauhti painaa ja lopun virhe pudotti Eilan pronssille Ulla Lindqvistin, tulevan 60-luvun naissuunnistuksen valtiaan, voittaessa kisan.

PM-voiton luisuminen ei jäänyt Eilaa pitkään harmittamaan. Hänen elämässään oli tuolloin muutakin sisältöä. Seuratoiminnan ohella hän oli mukana myös muussa liikunta- ja retkeilyalan yhdistystoiminnassa ja koetteli kepillä jäätä myös Tuusulan kunnallisvaaliehdokkaana vuonna 1960. Kunnallispoliittinen ura ei kuitenkaan tuolloin ottanut tuulta alleen – eikä se olisi todennäköisesti pitkäksi venynytäkään, sillä elämä oli jo viemässä toiseen suuntaan.

Vierailulla Tuusulan ruotsalaiseen ystävyyskuntaan Sollentunaan Eila tutustui ruotsalaiseen suunnistajaan Karl Axel Janssoniin. Tästä alkoi heidän yhteinen elämänpolkunsu. Elokuussa 1962 hääkellot soivat Tuusulan kirkossa.

Edessä oli muutto Tukholman liepeille Sollentunaan, missä elämä jatkui uusissa puitteissa. Eilan aktiiviura suunnistajana päättyi, mutta harrastus jatkui uudessa muodossa osana suunnistusperheen elämää. Karl Axel oli ollut Turebergs IF:n joukkueessa jo ensimmäisessä Jukolan viestissä vuonna 1949 ja kilpaili Jukolassa vielä 1980-luvulla. Perheen kaksi lasta harrastivat luonnollisesti myös suunnistusta.

Eilan konttorityöura jatkui myös Ruotsissa, ja eläkeikään asti hän työskenteli keskisuuren hienomekaniikkayrityksen taloushallinnossa, edeten vaativampiin tehtäviin. Hän pysyi vanhuusvuosilleen asti aktiivisena ja harrasti luonnossa liikkumista, puutarhanhoitoa, käsitöitä, kielten opiskelua, maalausta ja matkustelua. Lisäksi hän nautti klassisesta musiikista. Viimeisinä vuosinaan sairaus varjosti hänen elämänsä, ja hän asui Essungassa lähellä tyttärensä perhettä.

Seppo Ahvenainen, Järvenpään Palon puheenjohtaja

Pirkko Päiviö, Eilan seurakaveri ja ystävä